

pesmi, porojene iz strahot svetovne vojne, nekatere zelo močne. Prav zadnji čas je izdal knjigo »Tolažnica«, namreč Marija Tolažnica.

Sardenko je bil mož mravljične delavnosti. Vsak vtis, vsako doživetje, vsaka misel se mu je prelila v verze. Seveda niso vsi enake tehtnosti, polnomerne vrednosti. Zaide mu kdaj pesem v preveliko meglenost, ali se mu prelije v zvončkljanje z lepimi besedami, kar zabiše jasnost misli in podob in tako naredi pesem težko umljivo. To pa ne more biti namen umetnosti in ni več umetnost, čeprav bi se komu zdelo moderno. A druge so čudovito izklesane in izbrušene, polne zveneče blagoglasnosti. In prav v tem, v omamno pojoči ubranosti besede, je Sardenkova veličina.

Zdaj so utihnila njegova usta, ki so tudi v pridigah povedala toliko lepega. Ni pa in ne bo utihnila njegova pesem.

Legenda pravi, kako je v tihi svoji celici samostanski brat pel in pisal v slavo in čast nebeški Materi Mariji. Ko je zapisal najlepši pozdrav in najiskrenejše slovo, je naslonil glavo na mizo in je za vedno utihnil, na veke zaspal. Ali ne tako Sardenko?

Opeval tvojo je lepoto, o Devica,
odšel zdaj gledat te v obraz, nebes Kraljica.

Ivan Matičič

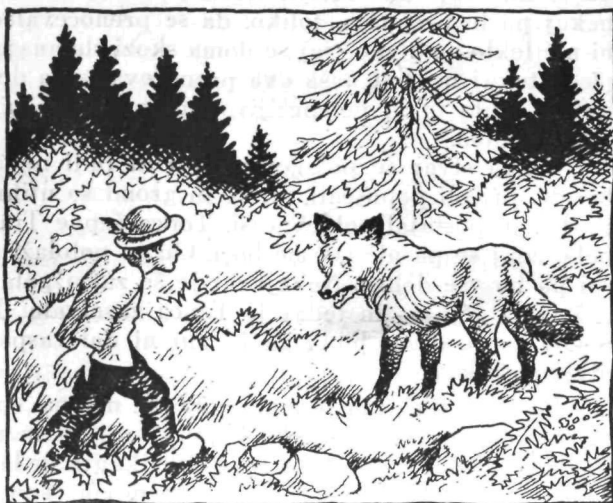
Morje je prebrodil

Ilustriral M. Gaspari

Odideta dalje in Tinč poišče veliko hojo kraj jase. Tu posadi Tonco, tu bosta prenočila, sam pa gre nabirat suhe grivine in hojevih vej za ležišče. Žejen je siromak, žejen, to ga huje mori od vseh prestanih muk. Komaj še vlačí noge za sabo. In ko zapazi, da se zbirajo na nebu težki oblaki, mu je kar prav; naj le dežuje, si misli, si bo vsaj pogasil žejo. In res pričinja že bobneti v dalji. Po vsem videzu se pripravlja nevihta, hkrati se pa naglo bliža noč. Treba se bo dobro pripraviti, Tinč na to misli.

Kaj pa je to? Pes! Da, pes volčjak se nekam pohuljeno plazi v bližini jase. Tinč se psa silno razveseli, češ, najbrž je kje lovec v bližini ali pa kak gozdar. Na mestu spusti travo in gre proti psu. »Ná, sivko, ná!« mu zakliče prijazno.

Pes se zdrzne, pogleda fanta, a prav nič prijazno, ampak zelo izpodmolato. Ne da bi zalajal pokaže ostre zobe in strahotno zarenči. Fanta v tem hipu oblije mrzel pot, ko se mu odpro oči in uvidi, da to ni pes, ampak — zver... Da, po zobeh in renčanju spozna volka in se tako silno prestraši, da mu kar noge zaklecajo. Ali takoj se zave, da ne sme kloniti, zato se naglo vrže nazaj in popade prvi kamen, ki mu pride pod

roko. Ko se ozre, vidi, da je krenil volk v drugo smer in se ne meni za fanta. Tinč se oddahne, a se mu le čudno zdi, kako da ga ni zver napadla. Ko še nekoliko pomišlja, pride na jasno. To je vohun, ki oprezuje za divjadjo in nič ne napada. Zdaj pojde k svoji skriti roparski tolpi in ponoči jo povede na roparske napade proti divjemu pašniku.

Tinč pusti nadaljnje delo in se naglo vrne k Tonci ter ji reče:

»Veš, ta hoja ne bo dobra, ne bo vzdržala dežja. Pojdiva iskat drugo prenočišče.«

»No, kakor veš,« se vda dekle.

On ji zataji pravi vzrok selitve, da bi je ne prestrašil. Čim dalje proč od jase, tu bo ponoči vroče! Tako si misli Tinč in pelje Tonco proč. Ko se mu zdi, da sta že dovolj daleč od nevarne jase, poišče zopet košato hojo, in sicer tako, da bo dobro vzdržala dež. Naglo gre nabirat suhe trave in hojevja pa vlačí in vlačí, da bo tem bolj prijetno ležišče. Najprej ga napravi Tonci, in sicer takega, da se ona kar izgubi v njem kakor ptička v gnezdu. Ko nastélje zraven se sebi, zadela ležišče okrog z vejami, da ju bodo varovale na zunanji strani pred dežjem. Potem zadela Tonco od vseh strani, kakor skrbna mati otroka, povrh jo odene še s svojo kamižolo. Ko se vdano priporočita angelu varuhu za srečno noč, leže še on in se tudi dobro zadela.

Tedaj je nastala že popolna tema in naglo se je pripravljalo k nevihti. V višini je razsajal vihar in pripogibal vrhove drevja. Volkovnjak je bobnel, njegovo morje je bučalo, valovilo, mogočno so se zibali valovi. Kmalu je pričelo grmeti, vžigali so se bliski, nakar so pričele treskati strele, da se je stresal ves gozd. Bobnelo in tulilo je po gozdu, da se je lotevala groza naših dveh nočevalcev. Tonca je pričela stokati, včasih je kar kriknila, in Tinč jo je moral venomer tolažiti. Potem se je pa usulo, da je bilo joj! Usiplje se ploha na ploho, lije ko iz škafa — in nič več ni slišati Tončinih vikov. Sirota ždi v svojem gnezdu, ko plaha ptica, ki samo čaka, kdaj ji bo huda ura gnezdo raznesla. Tinč tudi ždi in se ne gane. Tako hudo ga je morila žeja, zdaj je ne občuti več. Preveč je dežja, preveč je vode, saj mu curlja že na glavo — in Tinč se je ozejal že od samega mokrega zraka.

Grmi, bliska se, lije. Dobro hojo je izbral Tinč, vendar nepremočljiva pa le ni, vsaj tako močne nevihte ne vzdrži. Se pravi, glavni naliv zdrži, nekaj pa le prepušča, toliko, da se prenočevalc ne more pobahati, da mu ni nič teklo na glavo. Saj še doma skozi slamnato streho priteče, duša draga, pa bi tukaj ne. Saj naša dva prenočevalca to dobro razumeta, zato pa tako krotka ždita in le potrpežljivo čakata, da bi bila prihajajoča huda ura že enkrat mimo.

Vsaka stvar se polagoma uleti in tudi nevihta ima svoj konec. Njeni besi so pričeli popuščati, strele in gromi so utihnili, oziroma se oddaljevali, in dež je postajal pohlevnejši. Tonca šepne Tinču in mu pove, kako se je bala, zdaj se pa nič več ne boji. On jo potolaži in reče, naj kar lepo mirno spi pa bo vse dobro. Nekajkrat je še zažvižgala burja ter stresla poslednji dež iz ozračja — in tedaj je Tonca zasnivala. Tinč pa ni mogel. Kar neki nemir ga je držal budnega in mu ni dal zaspatis. Misli so mu uhajale na divji pašnik...

Po viharnih urah je legla pokojna noč na Volkovnjak. Pokojna? Seveda se že zopet oglašajo ujede, lisjaki, srnjaki in druge nočne živali, toda to spada h gozdni tišini, brez tega skovikanja in laježa gozdne tišine sploh ni. Tinč se spričo tega nič več ne vznemirja, Tonca pa že spi. Ali tu in tam

se pa Tinču zazdi, kakor da je zaslišal še neko drugo pesem, ki bi je pa ne slišal rad in ki ga močno vznemirja. Sicer se mu morda samo dozdeva, ker preveč misli na divji pašnik in njegovo skrivnost ob uri strahov...

Prihaja ura strahote v Volkovnjaku.

»Uuuuu!« Vodja roparjev zatuli, znamenje, da gre tolpa na rop.

V tem hipu utihnejo vsi drugi glasovi v gozdu. Nastane grobna tišina, vse, kar je živega, prisluhne strahotnemu trenutku, ko išče krvolok svojih žrtev... Tudi Tinč dvigne glavo in vleče na ušesa, da bi se prepričal o svoji strašni slutnji. Nič ne sliši, a vendar je fant nemiren, kakor bi slutil, da prav v tem času obkoljujejo krvoloki svoje žrtve ter stiskajo obroč okrog divjega pašnika... Joj, kako je prav, da sta zbežala proč od tam, kajti tisti vohun je dobro vse prevohal in bi tudi nočevalcema bila težka ura.

»Uuu-eu-hauu!«

Tinča presune groza. Strašna, divja melodija pretrga nočno tišino in se razlega po gozdu. Roparji so na cilju. Kmalu se zasliši beganje po gozdu, živali beže pred krvoloki na vse strani. Tinč zasliši močno vohanje in revsanje, kmalu nato pa prilomasti mimo divji merjasec, za njim se pa vale divje svinje. Vse beži, beži. Tinč ne more več mirno ležati. Usede se, odgrne si veje pa s strahom posluša. Tuljenje narašča, zveri razsajajo in rjovejo — in Tinču se dozdeva, da prihaja tuljenje bliže in bliže... Tinč šklopoče z zobmi, sto misli mu bega po glavi. Kaj napraviti, kam bežati? Nekaj se mora nemudoma ukreniti, tu ne moreta čakati na milost in nemilost gladnih roparjev.

Neprestano je slišati beg živali, ki dirkajo na vse strani, samo proč od krvolokov. Tinč prične mendrati, sam ne ve, naj Tonco zdrami ali naj jo pusti pri miru. Kaj naj ukrene? Kam bežati, kam, kam? Kaj pa, če se pripravi na obrambo? Poišče naj si debel kol, da se postavi krvolokom v bran. Toda naglo, naglo! Bog ve, koliko jih pride, Tinča bodo kar zmleli, ne samo Tinča, oba bodo... Joj, Tinč bo ob pamet! Ne ve, kaj naj ukrene, a roparji prihajajo bliže in bliže... Dobro se zaveda, koliko bije ura, ubežati pa ne more. Mar ni to obupno? Tinču gomazi po vsem životu ob misli, da se bodo vrgli krvoloki nanju; tako rekoč mimogrede ju bodo zasačili ob zasledovanju divjadi.

Na noge! Tinča prešine rešilna misel. Ozre se na hojo, hkrati pa že plane na noge in popade Tonco.

»Tonca, hitro vstani!«

»Kaj pa je?«

»Bežati morava, bežati!«

»Kam, zakaj?« Punče šklopoče z zobmi od dremavosti in nočnega hladu.

»Ne vprašuj zakaj, samo hitro, hitro vstani!« Tinč ne more čakati, temveč jo pograbi in osloni ob deblo hoje.

»Kam pa morava bežati?«

»Na hojo!«

»Jo, na hojo! Čemu?«

Tinč jo dvigne kolikor mogoče visoko pa ji ukaže: »Primi se za vejo!«

»Joj, čemu?«

»Primi se! Se držiš?«

»Držim.«

Tinč ji potisne noge kvišku in reče: »Zdaj se pa dvigni še za eno vejo višje, pa dobro se drži!« Brž nato se skloni, in ko otiplje kamižolo na tleh, takoj objame deblo in spleza na hojo. Tu spravi Tonco k deblu, a sam se usede zraven na vejo. Zdaj se Tinč oddahne in skuša dopovedati Tonci, da je tu bolj varno kakor spodaj.

»Tinč, mene je strah. Kdo pa tako tuli?«

»Šst, tiho bodi, Tonca! Nič se ne boj, sem gor ne more nihče do naju.«

»Uuuu!«

Živali begajo kakor pred grozo, tuljenje prihaja bliže in bliže.

»Tinč, groza me je, padla bom!«

»Drži se pa molči, molči!« Tinč jo trdno drži v objemu, z drugo roko ji pa zatiska usta, da ne bi zakričala.

»Uuuu!« Roparji se že zaganjajo mimo. Eden plane pod hojo in ovohava ležišče... Pridruži se mu še eden. Tinč zadržava dih in vidi strašne oči, ki se upirajo kvišku kot zelene lučke... Zverini ovohavata hojo okrog in okrog, otroka tičita na hoji negibna, z zadržanim dihom. A kljub temu se

zažene ena zver s strahotnim zarenčajem visoko od tal, prav do spodnjih vej; vsekakor je torej uzrla nočevalca v vejah.

Medtem so pa prednji roparji dohiteli bežečo divjad in jo popadli. Takoj so to zaslutili ostali roparji in se kar moč podvizali. Nazadnje pa tudi zaostala dva tolovaja pod hojo nista hotela ostati brez pečenke — pa sta jo ucvrta za drugimi. Bolj gotova je pečenka na tleh, kakor pa na hoji, sta si mislila.

Da sta si otroka oddahnila, si lahko mislimo. Tinč ogrne deklico s kamižolo in ji prigovarja, naj bo kar mirna, kajti nevarnost je zdaj mimo. Tonca pa se zares iz samih nevarnosti ni že prav spoznala, zato ni marala več razmišljati o tem. Sicer je pa bila tako neizmerno izmučena, da bi hotela samo spati, spati. In res je stisnjena k deblu kmalu zadremala. Seveda pa ni bilo to spanje kaj prida, ni bilo tako kot doma, ko je pokrita z odejo. Vsak trenutek je zadržela, nekaj spričo hlada, nekaj pa od prestanega strahu, ki ga je imela vse polno v sebi.

Ura strahote se je medtem popolnoma podela. Krvoloki so si potešili svoj glad in se spravili v kraj, vse ostale živali kakor tudi perutarji so pa ždeli v svojih skrivališčih in niso dali nikakega glasu od sebe. Tako je nastopila končno popolna tišina v gozdu. Tinč je premišljal, ali bi bilo varno, da bi se spustila zopet dol in mirno zaspala, toda iz previdnosti še ni hotel tega storiti, kajti kdo ve, kaj se še lahko primeri. Tinč bi pa rad spal, a mora bedeti zaradi Tonce, da ne bi padla dol. Tonca je tako uboga, težko diha in mrzlica jo stresa, razen tega se ji pa pričinja nekaj blesti. To so posledice prestanega trpljenja.

»Joj, padla bom, padla! Drži me, drži me, Tinč, Tinč!«

»Saj ne boš padla, Tonca, saj si pri meni,« jo tolaži fant ter jo objema in odeva s kamižolo, da bi se ne prehladila.

»Tinč, pomagaj, reši me! Joj, groza, padla sem v pekel! Reši me, Tinč, pomagaj!« Strahotno odmeva Tončino vpitje po gozdu.

»Tonca, poslušaj, saj si pri meni, nič se ne boj!«

»Joj, mati moja, pridite, pomagajte!«

Tinča je strah njenega vpitja, saj utegne znova privabiti volkove. Zato se trudi na vse načine, da bi jo pomiril, oziroma vzdramil iz blodenj. Ko se mu končno to posreči, vpraša deklica s šklopotajočimi zobmi:

»Kje pa sva?«

»Na hoji. Pomiri se, Tonca, nič se ne boj, saj sem jaz pri tebi.«

»Zakaj pa sva na hoji?« vpraša punče vse bolno in zmedeno.

»Zato, ker je spodaj deževalo,« se domisli fant.

»Zdaj pa več ne dežuje, pojdiva dol!« reče ona, ki bi najrajši zlezla v mehko posteljo.

»Potrpi, saj pojdeva dol takoj ko se zdani,« jo tolaži on in jo objema, da bi jo ogrel ter obvaroval vsega hudega. Dekle mu znova zaspi v objemu, a se ji prične znova blesti. Zdaj jo pa napadajo volkovi — in Tinč jo z veliko težavo zdrami in ji dopove, da ni volkov, ker jih je on prepodil.

Končno premine strahotna noč in se prične daniti. Ptice se dramijo, gozd se prebuja. Vse nekaj drugega je poslušati jutranje ptičje speve kakor pa nočno skovikanje, bevskanje in revsanje. Tinč in Tonca se spogledata: silno sta zdelana in izmučena. Tonca je bleda in vsa onemogla in Tinč jo tolaži, češ, zdaj bo vse dobro, samo da sta to noč srečno preživela. Tonca žalostna gleda dol s hoje, Tinča pa navdajajo nove skrbi: nov dan je, ali ju čaka zopet novo trpljenje? Ali sta zmožna prenesti nove napore? Ne bosta omagala in ostala sredi tega strahotnega morja? Kam naj kreneta? Kje je pot iz te divje goščave? Tinč si ne ve odgovora. On občuti samo eno: neomahljivo željo, da prideta ven, za vsako ceno ven! Poskusiti morata vse smeri, omagati ne smeta! Že prav, kako pa Tonca, saj ne bo mogla sirota hoditi. Tudi ta skrb navdaja Tinča, pa si misli, da si jo bo moral pač naložiti na rume in jo tudi z največjim naporom vleči naprej, samo da prideta iz hudega. Premagati je treba vse ovire!

Tako premišlja Tinč in ždi poleg Tonce na hoji. Kljub temu, da raste dan, se fant nikamor ne gane, to pa zato, ker si ni še na jasnem, kako in kam naj kreneta. (Dalje.)

Mirko Kunčič

Deveta dežela

*»V Deveti deželi
je strašno lepó:
kot angelske strune
tam ptički pojo,
srebrno je sonce
in zarja vsa zlata
in pisanih rožic
prepolna je trata.
Pod jablano stopiš,
zrel sad se ti z vej
prijazno nasmehne:*

*— Kar vzemi in jej! —
In hruške in slive
in sladki orehi
ležijo vse križem
nastlani po lehi...«*

*»Pa kje ta dežela je,
dedek? Povej!« —
»Pred nosom leži ti,
bedaček — poglej!«*